

**Opinia do ustawy o ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej
a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o statusie sił zbrojnych Stanów
Zjednoczonych Ameryki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisanej
w Warszawie dnia 11 grudnia 2009 r.
(druk senacki nr 773)**

I. Cel i przedmiot ustawy

Przedmiotowa ustawa ma na celu wyrażenie przez Parlament zgody na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej ratyfikacji Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Stanów Zjednoczonych Ameryki o statusie sił zbrojnych Stanów Zjednoczonych Ameryki na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, podpisanej w Warszawie dnia 11 grudnia 2009 r., określanej w dalszej części opinii, jako "Umowa".

Potrzeba zawarcia wymienionej Umowy wynika z planowanego poszerzenia współpracy obronnej między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, zwanymi dalej "USA", o przedsięwzięcia obejmujące stacjonowanie sił zbrojnych USA na terytorium naszego państwa. Jak wynika z uzasadnienia projektu przedmiotowej ustawy, obecnie przewiduje się, że będą one dotyczyć funkcjonowania bazy systemu obrony przeciwrakietowej oraz pobytu baterii systemu przeciwlotniczego i przeciwrakietowego Patriot. Ponadto przewiduje się, iż w przyszłości tego rodzaju współpraca może zostać rozszerzona także na inne przedsięwzięcia związane z pobytem sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Generalne zasady stacjonowania sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej są zawarte we wspólnej dla Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego Umowie między Państwami-Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego dotyczącej statusu ich sił zbrojnych, sporządzonej w Londynie dnia 19 czerwca 1951 r., zwanej dalej "umową NATO SOFA". Rzeczpospolita Polska związała się umową NATO SOFA w 1999 r. Ze względu na ogólny charakter umowy NATO SOFA, a także specyficzne i zmieniające z upływem czasu warunki współpracy dwustronnej państw członkowskich, powszechną praktyką w NATO

stało się zawieranie umów uzupełniających umowę NATO SOFA na potrzeby stosunków dwustronnych oraz wielostronnych.

W związku z powyższym przedmiotowa Umowa ma na celu uzupełnienie i doprecyzowanie postanowień umowy NATO SOFA, a także uregulowanie na potrzeby współpracy obronnej Rzeczypospolitej Polskiej z USA innych spraw dotyczących pobytu sił zbrojnych USA na terytorium naszego państwa, a nie ujętych w umowie NATO SOFA.

Umowa dotyczy statusu oraz warunków pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sił zbrojnych USA, w tym członków sił zbrojnych oraz personelu cywilnego, członków rodzin personelu oraz podmiotów obecnych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wyłącznie w celu dostarczenia towarów i świadczenia usług siłom zbrojnym USA (tzw. wykonawców kontraktowych USA).

Podkreślić należy, iż Umowa samoistnie nie stanowi podstawy prawnej dla przemieszczania się sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to natomiast zbiór zasad wspólnych dla każdego pobytu sił zbrojnych USA na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jednakże każdy taki pobyt wymaga osobnej umowy międzynarodowej, regulującej ilość personelu i sprzętu przebywającego na terytorium naszego kraju, chyba że zgoda na taki pobyt zostanie wyrażona w trybie przewidzianym ustawą z dnia 23 września 1999 r. o zasadach pobytu wojsk obcych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zasadach przemieszczania się przez to terytorium.

Do najistotniejszych postanowień Umowy należy zaliczyć zobowiązanie sił zbrojnych USA oraz ich personelu cywilnego do przestrzegania prawa polskiego na całym terytorium naszego kraju.

Ponadto postanowienia umowy NATO SOFA uzupełniono o procedurę umożliwiającą zrzecanie się przez stronę polską, na wniosek USA, pierwszeństwa w sprawowaniu jurysdykcji karnej nad członkami personelu USA i członkami rodzin (tam, gdzie ono przysługuje Polsce na podstawie umowy NATO SOFA). Ustalono, że Polska będzie mogła zrzec się przysługującego jej pierwszeństwa, chyba że dana sprawa będzie miała dla niej szczególne znaczenie. Należy dodać, że okoliczność ta podlega swobodnej ocenie przez Polskę.

W Umowie ustalone zostały także warunki zatrzymania, aresztowania i nadzoru nad personelem USA i członkami ich rodzin. Użycie przez USA własnej żandarmerii wojskowej do utrzymania dyscypliny personelu poza uzgodnionymi obiektami i terenami będzie wymagało porozumienia z właściwymi organami polskimi.

Każde ćwiczenia sił zbrojnych USA na terytorium Polski wymagają osobnej zgody polskich organów i zawarcia porozumienia określającego szczegółowo warunki ich przeprowadzenia.

W Umowie ustanowiona została kategoria "uzgodnionych obiektów i terenów" jako obiektów i terenów udostępnionych przez Polskę siłom zbrojnym USA do użytkowania na mocy odrębnych porozumień. W takich obiektach i terenach stosuje się prawo polskie, natomiast siły zbrojne USA mają prawo stosowania tam własnych przepisów np. dotyczących przechowywania broni. Wszelkie budynki i konstrukcje trwale związane z gruntem budowane przez USA w takich obiektach i terenach stają się własnością Polski z chwilą ich wybudowania. Uzgodnione obiekty i tereny zostaną zwrócone Polsce po zakończeniu ich użytkowania przez siły zbrojne USA.

Umowa zawiera także szereg postanowień dotyczących spraw celnych i podatkowych. Potwierdzono, że zwolniony z cła i podatków jest import na potrzeby sił zbrojnych USA oraz import mienia osobistego personelu sił zbrojnych USA i członków ich rodzin. Umowa stanowi, że nabycie na terytorium Polski towarów i usług na użytek sił zbrojnych USA są zwolnione z podatku od towarów i usług i podatku akcyzowego. Uprawnienie do korzystania ze zwolnienia musi być w każdym przypadku potwierdzone odpowiednim dokumentem wystawionym przez siły zbrojne USA. Umowa zwalnia także z opodatkowania w Polsce dochody osób zatrudnionych przez siły zbrojne USA lub wykonawców kontraktowych, przy czym zwolnienie to nie dotyczy lokalnych pracowników cywilnych.

W myśl postanowień Umowy siły zbrojne USA mogą zakładać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (w uzgodnionych obiektach i terenach) placówki tzw. wojskowej usługowej działalności wspierającej (sklepy z żywnością, centra usługowe i rekreacyjne) wyłącznie do użytku członków sił zbrojnych, personelu cywilnego, członków rodzin oraz innego uprawnionego personelu określonego przez strony Umowy w tzw. porozumieniu wykonawczym.

Przedmiotowa Umowa przyczyni się do wzmocnienia formalno-prawnych ram rozszerzonej współpracy w dziedzinie obronności między Rzeczpospolitą Polską a USA, poprzez ustanowienie podstaw prawnych do ewentualnego rozmieszczenia na terytorium naszego kraju amerykańskich instalacji militarnych oraz stacjonowania w Polsce amerykańskich jednostek wojskowych.

Z uwagi na fakt, że Umowa dotyczy pobytu obcych wojsk na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i obejmuje zagadnienia, które są uregulowane w ustawie lub

w których Konstytucja RP wymaga ustawy, związanie Rzeczypospolitej Polskiej Umową nastąpi w drodze ratyfikacji, za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie (zgodnie z art. 89 ust.1 pkt 5 Konstytucji).

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił ustawę na 60. posiedzeniu w dniu 12 lutego 2010 r. w oparciu o projekt rządu (druk sejmowy nr 2677). Projekt ustawy był przedmiotem prac sejmowej Komisji Obrony Narodowej oraz Komisji Spraw Zagranicznych. Wymienione komisje wniosły o przyjęcie projektu ustawy bez poprawek. Sejm uchwalił ustawę w brzmieniu zawartym w jej projekcie.

III. Uwagi szczególne

Ustawa nie budzi zastrzeżeń o charakterze legislacyjnym.

Danuta Drypa

Główny legislator